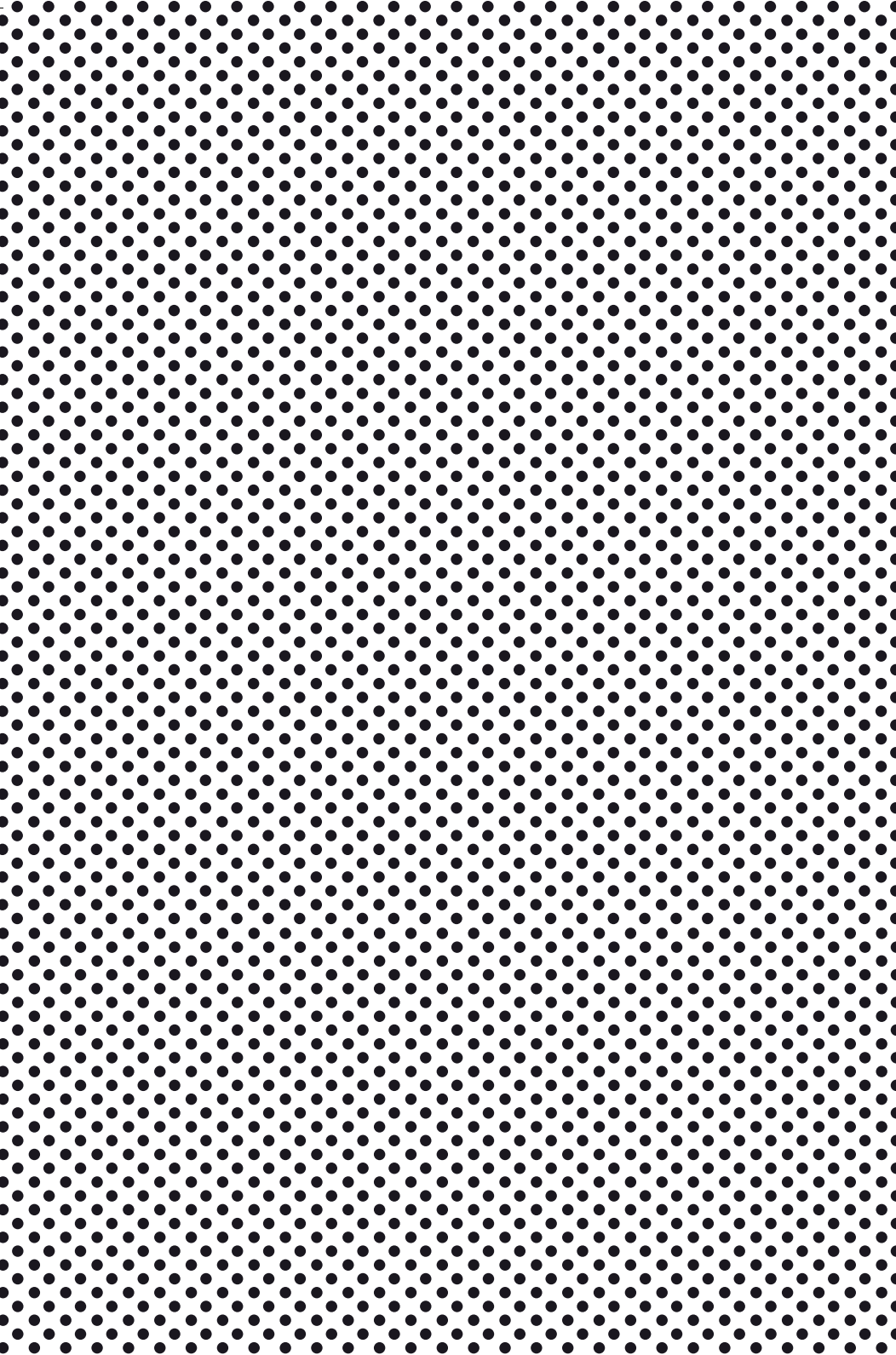

—Rabassa morta...
Saps quants anys fa
que espero aquest moment?
Quan arribi la fil·loxera,
recuperaré les meves terres i
no hi podreu fer res, ja podeu
començar a buscar un altre lloc
on caure morts, ben lluny
de casa meva.

A en Sadurní li bullia la sang.

RABASSA MORTA

#Narratives

ELENA OLESA

RABASSA MORTA

 **LLEGIR
EN CATALÀ**
ASSOCIACIÓ D'EDITORIALS
INDEPENDENTS

 **EDICIONS
SALDONAR**

El V Premi de Novel·la Curta Celler de Lletres 2019
ha estat convocat per la Biblioteca Municipal Ramon Bosch de Noya
i per l'Ajuntament de Sant Sadurní d'Anoia.

AJUNTAMENT DE
SANT SADURNÍ D'ANOIA

biblioteca **municipal**
Sant Sadurní d'Anoia

El jurat ha estat format per Marta Castellví i Chacón, Sílvia Romero i Olea,
Glòria Bricollé i Sánchez, Teresa Amposta i Estruch i Montserrat Canals i Julià.

Rabassa morta

© del text: Elena Olesa, 2020
© de la imatge de la coberta: Adobe Stock, 2020
© d'aquesta edició: Edicions Saldonar, 2020

Primera edició: febrer del 2020

Publicat per Edicions Saldonar
Alfambra, 16, 5è 2a
08034 Barcelona
edicions@saldonar.com
www.saldonar.com

Edició i producció: Francesc Gil-Lluch
Disseny de la col·lecció: Enric Muñoz
Disseny de la coberta i maquetació de la tripa: Octavi Gil Pujol
Impressió: BookPrint
Distribució: UDL

Thema: FBA
ISBN: 978-84-17611-28-6
Dipòsit legal: B. 3794-2020

Imprès a Catalunya · *Printed in Catalonia*

Tots els drets reservats. No es pot reproduir cap part d'aquest llibre,
per qualsevol mitjà, sense el permís d'Edicions Saldonar.

Taula

1887, 9

PRIMERA PART

1861, 13

1865, 17

1874, 22

1879, 44

1884, 49

1885, 54

SEGONA PART

1887, 59

1895, 62

1896, 67

1897, 69

1898, 79

1895, 82

1897, 89

1898, 91

TERCERA PART

1900, 99

1902, 101

1903, 113

1910, 119

1908, 121

EPÍLEG

1920, 125

«Ja arriba, ja s'acosta, lentament, amb agonia, avança sense fer soroll i deixa al darrere un paisatge exànime. La fil·loxera no s'atura, ja és a les portes de Sant Sadurní, i em donarà l'oportunitat de recuperar l'equilibri, de reclamar el que em pertany per sang, el que la vida i aquesta terra em deuen».

Primera part

La fortuna no li va somriure, mai. La seva arribada al món, una nit negra, gèlida i tempestuosa, va ser el primer mal averany del que l'esperava. A l'hereu anhelat de can Cabanyes no li va resultar fàcil néixer, va sortir de cul, es va aturar en uns malucs massa estrets, va destrossar les entranyes d'una dona dèbil a qui amb prou feines li quedaven forces per respirar.

La traça de l'Eulàlia, la llevadora, va evitar la tragèdia, però mare i fill van pagar un preu molt alt. Ella, que sempre havia sigut malaltissa, va quedar postrada al llit i es va consumir de mica en mica, físicament i mentalment, com una espelma que es va acabar apagant al cap de quatre anys.

El petit Joan Ramon va néixer blau del tot, semblava que no respirés i que la vida se li escapava. Sort en va

tenir de l'Eulàlia que el va fer tornar al món al qual tot just havia arribat i semblava que ja volia deixar, i de la Montserrat, la masovera reconvertida en dida, que de seguida se'l va posar al pit i el va alimentar mentre li acaritava amb tendresa la petita cama esquerra esguerrada, deslligada de la resta del cos, com un nino trencat.

Feia uns mesos, la Montserrat havia donat a llum una nena preciosa, un regal inesperat del cel que va arribar quan els pares, al voltant de la quarantena, s'havien resignat a la idea de no tenir descendència. La Montserrat encara recordava divertida el dia que l'Eulàlia se li va acostar i li va dir que tenia boca de prenyada. Se'n va fer un tip de riure, però a poc a poc la panxa va començar a inflar-se-li com ho havien fet els llavis delators, i després els pits, les mans, els turmells... i el cor, d'una felicitat tan intensa que feia mal.

La Remei havia arribat una nit de Sant Joan, la més màgica. Els veïns reien i dansaven al voltant de la foguera, i alguns valents fins i tot la traspassaven d'un salt, mentre la Montserrat empenyia i cridava, i les mans expertes de l'Eulàlia indicaven el camí a la nouvinguda, la

seva fillola. La Remei va ser batejada en honor de la seva padrina, una remeiera, una bruixa, una dona molt sàvia.

En Joan Ramon hauria hagut de dur el nom del pare, Joan, com tots els hereus de can Cabanyes des de feia moltes generacions. Però van decidir batejar-lo afegint-li el nom del sant nonat, com un record permanent del seu dolorós naixement. Semblava que el seu pare el culpava d'haver-li capgirat el món.

En Joan estimava amb bogeria l'Àngels, la seva esposa, i feia temps que desitjava un petit hereu que complimentés la seva vida idíl·lica i regalada. Sabia que no era just, però no podia evitar culpar aquell nadó esguerrat de la desgràcia familiar. Es va desviure en atencions a la seva esposa durant els anys que va estar enllitada, i va deixar el petit al càrrec de la Montserrat, que l'alimentava i el cuidava com si fos el seu fill.

Malgrat tot, van ser uns anys molt feliços per al petit Joan Ramon. La Montserrat i l'Isidre, el seu marit, li donaven tot l'amor que a casa li mancava, i la Remei era la millor companya de jocs que podia haver imaginat. Sempre estaven junts i es desfeien en plors quan els separaven al vespre per portar l'hereu a casa seva.

Quan el deixaven sol al bressol de la seva habitació, en Joan Ramon se sentia desvalgut i atemorit. Tot i que can Cabanyes era una de les masies més riques i ben condicionades de la contrada, era una llar freda i trista en comparació amb l'alegria que es respirava al petit mas.

La mort de l'Àngels va destarotar en Joan. Després de quatre anys obsedit a trobar la cura que li permetés recuperar la seva esposa i havent-se esforçat per fer-la sentir millor, semblava que l'adeu definitiu de l'Àngels l'havia alliberat d'un pes que duia al cor i que s'havia connectat de nou a la realitat.

Era com si, tot d'un plegat, hagués recordat que tenia un fill, el petit llegat de l'Àngels, el seu hereu. Es mirava l'infant amb ulls nous. Com és que no se n'havia adonat mai, que tenia els ulls de la mare? I també l'aire melancòlic. Però havia heretat del pare aquell somriure entremaïat i seductor dels Cabanyes, era un minyó realment adorable. Llàstima de la deformació de la cama esquerra, que li impedia córrer i saltar com feien els nens de la seva edat.

Va decidir que ja era hora d'ocupar-se del petit personalment. Agraïa les atencions de la Montserrat i l'Isidre però l'hereu de can Cabanyes havia de créixer en un entorn més refinat.

En Joan Ramon, que sempre havia sentit un cert temor i respecte pel seu pare, va ser el primer sorprès en veure que aquell home, fred i distant, començava a interessar-se per ell. Tampoc comprenia per què, de sobte, no podia anar a jugar amb la Mei i havia de quedar-se a casa en companyia d'una mainadera.

Els dies passaven i en Joan Ramon, tancat a casa, sentia enyorança dels masovers. L'únic contacte que hi mantenia era la fugaç trobada amb la Montserrat, el divendres al matí, quan la masovera s'atansava a la casa per donar un cop de mà al servei amb la bugada i altres feines de la llar. Ell l'esperava a la porta d'entrada del servei i els ulls se li il·luminaven quan la veia entrar amb aquell somriure tan tendre i una petita llaminadura a les mans.

Al seu pare no li agradava que mengés dolços, deia que li corcarien les dents i li faria mal la panxa. «Potser per això», pensava el petit, «la Montserrat cada cop té el ventre més gros».

Un divendres de tardor, la Montserrat no s'hi va presentar, la va esperar durant hores, i res. La mainadera li deia que no vindria i que trigaria uns quants dies a tornar-la a veure, però ell no la creia i cada matí s'asseia una bona estona davant la porta del darrere, ple d'esperança.

Un bon dia, el pare li va dir que havia d'anar al mas a discutir uns assumptes amb l'Isidre, i li va demanar si el volia acompanyar. No va trigar ni cinc segons a pujar al carro! Van arribar-hi cap al migdia, la família seia a la porxada prenent el sol. Hi eren tots: la Mei, l'Isidre i la Montserrat, que tenia a la falda un petit farcell.

A mesura que s'apropaven, es va adonar que el farcelllet es movia com si tingués vida pròpia, i tot d'un plegat en va sortir un bracet, després un altre i entremig una carreta angelical. No s'ho podia creure! L'havien substituït per un altre nen! Una glopada immensa de dolor i ràbia li va omplir el cor i no va voler acostar-se a la família.

En Joan es va sorprendre del canvi d'actitud del seu fill, però no es tractava d'una visita de cortesia, havia de tractar alguns temes amb l'Isidre, així que va deixar l'infant confós al càrrec de la Montserrat.

La Mei es va acostar a en Joan Ramon, tota emocionada, per explicar-li que ara tenia un germanet, que es deia Sadurní, com el sant patró del poble, i que el devia haver portat el tren perquè va aparèixer poc després que aquell monstre de ferro passés per primer cop a prop del mas, escopint fum i fent un soroll ensordidor.

Però en Joan Ramon no l'escoltava, només veia aquell petit intrús movent les cames alegrement mentre mamava el pit de la Montserrat. Ara entenia per què ja no podia anar a jugar al mas, havien decidit reemplaçar-lo per un nen perfecte.

Va sentir una gran desolació i va marxar, tan ràpid com la coixesa li permetia, a arrecerar-se a les cames del pare, que, quan van marxar, va provar que s'acomiadés de la família, però en Joan Ramon s'hi va negar i va deixar els masovers corpresos per la seva reacció.

Al cap d'un temps, la Montserrat va recuperar la rutina d'anar a la casa gran el divendres al matí, però quan obria la porta no hi havia cap infant esperant-la amb il·lusió. Ans al contrari, en Joan Ramon es mostrava fred i distant i intentava evitar-la tant com li era possible. Les minyones animaven la Montserrat dient-li

que era una rebequeria i que ja li passaria, però el petit no estava disposat a perdonar-la, semblava que la tristesa que veia en els ulls de la Montserrat quan li deixava anar algun estirabot li donava força. De mica en mica va anar adoptant aquella actitud amb tots els membres del servei. Es va convertir en un nen consentit i dèspota.